

17.01.2018

Три осередки астрономії в довоєнному Львові

Про те, коли і як у Львові починалися вивчення астрономії та її широка популяризація, пише у своїй статті для українського Інтернет-видання «Збруч» провідний науковий співробітник відділу диференціальних рівнянь та теорії функцій Інституту прикладних проблем механіки і математики імені Я. С. Підстригача НАН України (м. Львів) доктор фізико-математичних наук О. Петрук. Публікацію підготовлено на основі матеріалів лекції, яку цей учений прочитав 22 червня 2017 р. під час Міждисциплінарного наукового семінару «Modus Legendi» у Науковій бібліотеці Львівського національного університету імені Івана Франка ([Національна академія наук України](#)).

До Другої світової війни у Львові, як зазначає О. Петрук, існувало три основні осередки астрономічних досліджень – Львівський університет (нині – Львівський національний університет імені Івана Франка), Львівська політехніка (Національний університет «Львівська політехніка») та Наукове товариство імені Шевченка.

Першу на території сучасної Української держави астрономічну обсерваторію збудували у Львові, при Єзуїтському колегіумі. Свою роботу вона розпочала ще 1771 р. Хоча астрономічні спостереження проводилися в місті й раніше. На той же рік припадає і започаткування викладання астрономії як окремого навчального предмету у Львівському університеті.

У різні періоди – від XVIII ст. до 1939 р. – ця наука розвивалася зусиллями австрійських, польських, чеських і українських дослідників. Серед найбільш знаних – Й. Лізганіг, А. Кунцек, В. Урбанський, В. Ласка, М. Ернст, Е. Рибка, Д. Зброжек, Л. Грабовський, В. Левицький, М. Зарицький, Я. Капко, С. Рудницький, І. Раковський, В. Кучер і навіть І. Крип'якевич, який вивчав описи астрономічних явищ в українських літописах XI–XVIII ст.

Учені також займалися широкою популяризацією астрономічних знань у суспільстві – як у Львові, так і загалом на Східній Галичині. У Львові побачило світ чи не найперше україномовне астрономічне науково-популярне видання – «Розкази про небо й землю», наклад якого можна вважати нечуваним не лише для 1875 р., а й для нинішнього часу, – 10 тис. примірників. Лекції з історії та проблем астрономії читалися для широкого загалу за сприяння Товариства наукових викладів імені Петра Могили, яке функціонувало в 1908–1939 рр. При цьому ж товаристві існував і Український астрономічний гурток. Крім лекцій науковці проводили екскурсії та організовували спостереження неба.

Цікаво, що саме у Львові 1901 р. було опубліковано працю І. Пулюя «Нові і перемінні звізди». А митрополит А. Шептицький під враженням від спілкування з науковцем В. Левицьким зацікавився астрономією глибше та навіть написав послання до вірян, яке мало назву «Астральний метр» і в якому автор торкався таких питань, як швидкість світла й вимірювання відстаней в астрономії.

Більше про це дізнавайтеся безпосередньо з публікації:
<https://zbruc.eu/node/73386>